

I. В. Салата,

слухач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика

ORCID ID: 0000-0001-8136-7418

В. В. Горачук,

д. мед. н., професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, учений секретар,

Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика

ORCID ID: 0000-0002-6076-8711

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.5.102

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ

I. Salata,

Master's student of the Department of Healthcare Management and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

V. Horachuk,

Doctor of Medical Sciences, Professor, Professor of the Department of Health Management

and public administration, Academic Secretary, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

TRAINING FOR THE HEALTHCARE SYSTEM: ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECTS

Зміна політичної, економічної й соціальної ситуації в Україні суттєво вплинули на вимоги, які ставляться до фахівців усіх галузей, коли дедалі більше цінується компетенція, фаховість, професійна підготовка, сприйнятливість до новацій, творчого пошуку, самовдосконалення та постійного розвитку. Національна система охорони здоров'я знаходиться в стані реформування та створення нової моделі, яка наближена до кращих світових практик та європейських стандартів. Водночас реформування системи охорони здоров'я в Україні неможливе без зміни парадигми медичної освіти, перегляду підходів щодо підготовки кадрових ресурсів, нестача, недостатня кваліфікація та нерівномірний розподіл яких можуть звести нанівець позитивні зрушення у медичній сфері та є загрозою для здоров'я й добробуту нації. Стратегічні підходи до підготовки кадрів вкрай важливі саме в період медичної реформи, оскільки удосконалення системи надання медичних послуг суттєво залежить від людських ресурсів. Практичні аспекти управління та розвитку підготовки кадрів тісно пов'язані зі змінами в моделі фінансування та управління закладами вищої освіти системи охорони здоров'я, відповідності медичних кадрів потребам населення України, покращенням якості та прийнятності послуг, які вони надають. Підготовка професійних, компетентних кадрів якісно нового рівня неможлива без належного організаційно-правового забезпечення, яке в цьому контексті доцільно розглядати як сукупність методів, засобів та нормативних документів, що регулюють й організують розробку, впровадження та функціонування системи підготовки медичних кадрів. Отже, метою дослідження є вивчення організаційних та правових аспектів забезпечення підготовки кадрів у сфері охорони здоров'я в Україні та визначення проблематики та перспектив їх вдосконалення в умовах реформування.

Changing the political, economic and social situation in Ukraine have significantly influenced the requirements for professionals in all fields, when competence, professionalism, training, receptivity to innovation, creative search, self-improvement and continuous development are increasingly

valued. The national health care system is in the process of reforming and creating a new model that is closer to the best world practices and European standards. At the same time, reforming the health care system in Ukraine is impossible without changing the paradigm of medical education, revising approaches to training human resources, the lack of which, insufficient qualifications and uneven distribution can nullify positive developments in the medical field and are a threat to health and welfare of the nation. This research was conducted using traditional methods of collecting and analyzing information (content analysis, bibliosemantic, systematic approach). Strategic approaches to training are extremely important during the period of health care reform, as the improvement of the health care delivery system depends significantly on human resources. Practical aspects of management and development of training are closely related to changes in the model of financing and management of higher education institutions of the health care system, compliance of medical personnel with the needs of the population of Ukraine, improving the quality and acceptability of services they provide. Training of professional, competent personnel of a qualitatively new level is impossible without proper organizational and legal support, which in this context should be considered as a set of methods, tools and regulations governing and organizing the development, implementation and operation of medical training.

As a result, the purpose of the study is to study the organizational and legal aspects of providing training in the field of health care in Ukraine and to identify issues and prospects for their improvement in the context of reform.

Ключові слова: система охорони здоров'я, підготовка медичних кадрів, освіта, організаційно-правові аспекти.

Key words: health care system, medical training, education, organizational and legal aspects.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблематика підготовка кадрів для системи охорони здоров'я охоплює декілька взаємопов'язаних площин: реформування системи охорони здоров'я, реформування системи освіти, зміна принципів надання медико-санітарної допомоги, впровадження страхової медицини тощо. Вказані аспекти зумовлюють необхідність багатовекторного підходу до удосконалення існуючої системи підготовки кадрів, які повинні відповідати вимогам національної системи охорони здоров'я та сучасним світовим стандартам. Водночас підготовки професійних, компетентних фахівців якісно нового рівня неможлива без зміни підходів до організаційно-правового регулювання системи охорони здоров'я.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ

Особливості підготовки кадрів для системи охорони здоров'я, їх перепідготовки, підвищення кваліфікації досліджувалися у багатьох аспектах, зокрема: обґрунтування понятійного апарату стосовно підготовки кадрів для системи охорони здоров'я розглядали Радиш Я.Ф., Поживілова О.В., Васюк Н.О. [1], проблематику медичної освіти в Україні вивчали Лінчевський О.В., Черненко В.М., П'ятницький Ю.С., Булах І.Є. [2], Беззуб І. [3], ситуаційний аналіз медичних кадрів в Україні проводили Богдан Д., Бойко А., Василькова А. [4], особливості державного регулювання кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я досліджувала Балуєва О.В. [5], специфіку нормативно-правового регулювання кадрової політики в системі охорони здоров'я вивчала Савіна Т.В. [6].

Водночас серед невирішених раніше частин загальної проблеми доцільно зазначити, що продовження ре-

форм у сфері охорони здоров'я загалом та в частині кадрової політики зокрема, неможливе без внесення змін до організаційних підходів та законодавства, яке регламентує підготовку медичних кадрів.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — дослідження організаційних та правових аспектів забезпечення підготовки кадрів у сфері охорони здоров'я в Україні та визначення проблематики та перспектив їх вдосконалення в умовах реформування.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

На національному рівні протягом багатьох років практиками й науковцями піднімалося питання щодо розробки національної стратегії підготовки кадрових ресурсів системи охорони здоров'я. Особливо гостро дане питання постало після ратифікації Україною Угоди про асоціацію, яка дала новий поштовх змінам у національному законодавстві у всіх сферах. У 2014 році Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України ініціювало напрацювання Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я. В її основу покладено якісно нові підходи до медичної галузі, а головною метою реформування став ефективний розвиток послуг системи охорони здоров'я. На базі Стратегії МОЗ також розробило Концепцію реформування фінансування системи охорони здоров'я та інші законопроекти, які визначають подальший розвиток української медицини.

Забезпечення здоров'я та добробуту нації суттєво залежить від кадрового потенціалу системи охорони здоров'я, тому доцільно зупинитися детальніше на відповідності кадрів потребам населення України, а також прийнятності та якості послуг, які вони надають.

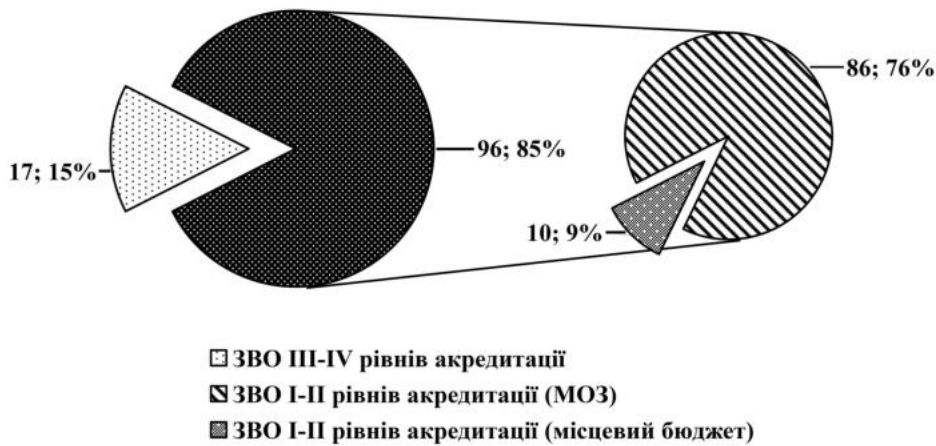

Рис. 1. Заклади вищої освіти I—IV рівня акредитації МОЗ на початок 2020 року

Джерело: сформовано за даними [12].

За формулюванням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) працівники системи охорони здоров'я можуть бути визначені як "усі люди, які беруть участь у діях, основною метою яких є зміцнення здоров'я". Ці ресурси поєднують клінічний персонал (лікарі, медсестри, фармацевти, стоматологи), а також управлінський та допоміжний персонал (не надають безпосередньо медичні послуги, але є важливими для роботи систем охорони здоров'я, наприклад, менеджери, водії швидкої допомоги, бухгалтери) [7; 8]. Аналогічний підхід покладений в основу дослідження кадрових ресурсів системи охорони здоров'я (КРОЗ) у рамках проекту USAID "Підтримка реформи охорони здоров'я" [4].

У наукових дослідженнях кадрове забезпечення розглядається як поліфункціональне поняття у межах кадрової політики певної галузі та охоплює правові, організаційні, змістові, діяльнісні компоненти системи базової фахової підготовки спеціалістів галузі за відповідними напрямками, системи післядипломної освіти, підвищення кваліфікації як умов перманентного удосконалення фахової компетенції працівників [9].

Глобальна стратегія Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) до 2030 р. визначає такі ключові пріоритети щодо кадрових ресурсів системи охорони здоров'я [10]:

посилення якості підготовки через впровадження практик з доведеною ефективністю;

забезпечення універсального доступу громадян до медичних послуг та зміцнення систем охорони здоров'я на всіх рівнях;

забезпечення планування підготовки з урахуванням наявних і майбутніх потреб населення, усунення дефіциту кадрів та покращення їх розподілу;

зміцнення інститутів у сфері охорони здоров'я на різних рівнях для ефективного управління кадрами;

формування ефективної системи даних щодо кадрових ресурсів для моніторингу та оцінки національних і регіональних стратегій [4; 10].

Очевидно, що реалізація таких ключових цілей неможлива без належного організаційно-правового забезпечення, яке в даному контексті доцільно розглядати як сукупність методів, засобів та нормативних документів, що регулюють й організують розробку, впровадження та функціонування системи підготовки медичних кадрів.

Кваліфікаційною вимогою для працевлаштування у закладах охорони здоров'я України є відповідна медична освіта, яка об'єднує медичні, фармацевтичні, стоматологічні коледжі, інститути, академії, університети, які забезпечують підготовку, перекваліфікацію, вдосконалення й післядипломну освіту медичних кадрів [11].

Головним державним замовником на підготовку медичних і фармацевтичних кадрів в Україні є МОЗ, у підпорядкуванні якого знаходяться медичні та фармацевтичні заклади вищої освіти (ЗВО) I—II рівня акреди-

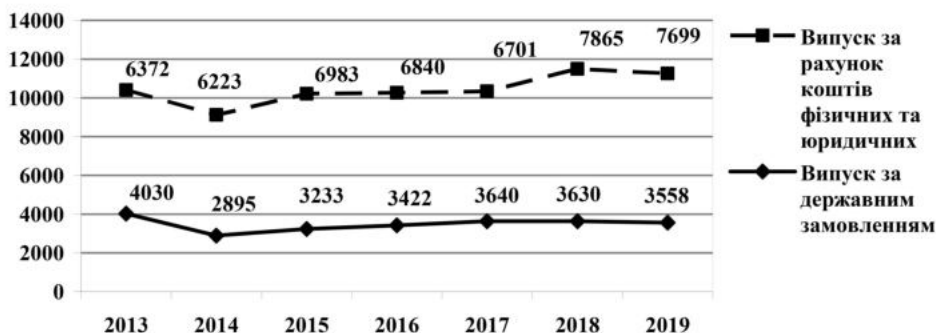

Рис. 2. Випуск студентів медичними (фармацевтичними) ЗВО III—IV рівнів акредитації за 2013—2019 роки

Джерело: сформовано за даними [12].

тації та III—IV рівня серед яких 12 медичних університетів та академій; один фармацевтичний університет; одна стоматологічна академія; три академії післядипломної освіти (рис. 1).

За даними Центру медичної статистики МОЗ України у безпосередньому підпорядкуванні Міністерства охорони здоров'я знаходяться 17 ЗВО III—IV рівня акредитації та 96 ЗВО I—II рівня, частина з яких (10 закладів або 9 %) — підпорядкування МОЗ, інші — фінансуються з місцевих бюджетів (86 закладів, 76 %) [12]. Крім того, підготовка кадрів для сфери охорони здоров'я здійснюється на медичних факультетах (інститутах) чотирьох університетів: Сумського державного університету, Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Ужгородського національного університету та Чорноморського національного університету ім. П. Могили, які підпорядковані Міністерству освіти і науки України [2]. Також студенти медичних спеціальностей навчаються в закладах недержавної форми власності.

Щорічно ЗВО випускають 10—11 тисяч студентів, частина з яких (у 2019 році 3558 студентів) навчаються за кошти державного бюджету (рис. 2).

У загальному в ЗВО III—IV рівнів акредитації щороку навчається понад 60 тис. студентів, у ЗВО I—II рівнів — понад 50 тис. Підготовка медичних кадрів здійснюється за спеціальностями галузі знань 22 "Охорона здоров'я", найпопулярнішими серед яких є "Медицина", "Лікувальна справа", "Фармація", "Стоматологія". Щодо якісного складу ЗВО зазначимо, що у 2019 році підготовку медичних кадрів здійснювали 1567 докторів наук та 6479 кандидатів наук [12].

У 2019 році у закладах системи МОЗ України працювали 154265 лікарів та 296054 молодших спеціалістів з медичною освітою. В Україні на 10 тис. населення показник забезпеченості лікарями становить — 36,96 (у 2018 році — 37,4). Доцільно зауважити, що вищим значення даного показника є в тих регіонах, де розташовані медичні ЗВО III—IV рівнів акредитації. Нижчі показники забезпеченості лікарями залишаються в областях: Миколаївська — 28,4; Донецька — 28,19, Луганська — 28,25, Херсонська — 29,4, Кіровоградська — 32,2 [3; 12].

Кількість вакантних посад лікарів на початок 2020 року становила 24691, серед яких терапевти, педіатри, хірурги, акушери, стоматологи тощо. Водночас, кадрова криза, за даними ситуаційного аналізу, здебільшого стосується середнього медичного персоналу, а не лікарів. Щорічні темпи приросту медичних сестер є переважно негативними, а співвідношення кількості медичних сестер до лікарів в Україні має тенденцію до зменшення, і є нижчим за європейські показники [4, с. 4].

Савіна Т. В. підкреслює, що ефективна законотворча та нормотворча діяльність є важливим інструментом удосконалення кадрової політики системи охорони здоров'я України [6, с. 122]. Звернемо увагу на те, в Україні розроблено ряд нормативно-правових документів,

Рис. 3. Нормативно-правове регулювання кадрової політики в системі охорони здоров'я

Джерело: сформовано автором самостійно.

які стосуються різних складових кадрової політики в сфері охорони здоров'я. Стосовно системи підготовки кадрів можна виокремити складові, які розглянуто на рисунку 3.

Головним органом, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, є Міністерство охорони здоров'я України.

Законом України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" встановлено, що підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних працівників здійснюються відповідними середніми спеціальними і вищими навчальними та науковими закладами, закладами підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, а також через інтернатуру, лікарську резидентуру, клінічну ординатуру, аспірантуру і докторантуру згідно з законодавством про освіту [13]. Водночас, як невід'ємна складова системи освіти, медична освіта в Україні регулюється законом "Про вищу освіту" [14], а також спеціальними положеннями, зокрема: "Про спеціалізацію (інтернатуру)", положенням "Про клінічну ординатуру" тощо. Водночас навчальні плани та програми підготовки медичних і фармацевтичних кадрів у встановленому порядку погоджуються з МОЗ [11].

Попри потужну мережу ЗВО, які займаються підготовкою медичних кадрів, не досягнуто такого ступеня фундаментальної та клінічної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я, який би повністю відповідав сучасним міжнародним стандартам. До причин можна віднести [15]:

повільне впровадження сучасних наукових розробок та основ доказової медицини, адаптованих до європейських вимог галузевих освітніх стандартів для вищої медичної та фармацевтичної освіти;

несвоєчасний перегляд та оновлення освітніх програм для підготовки фахівців сфери охорони здоров'я, які повинні відповідати прогресу сучасної медичної науки та новітніх технологій;

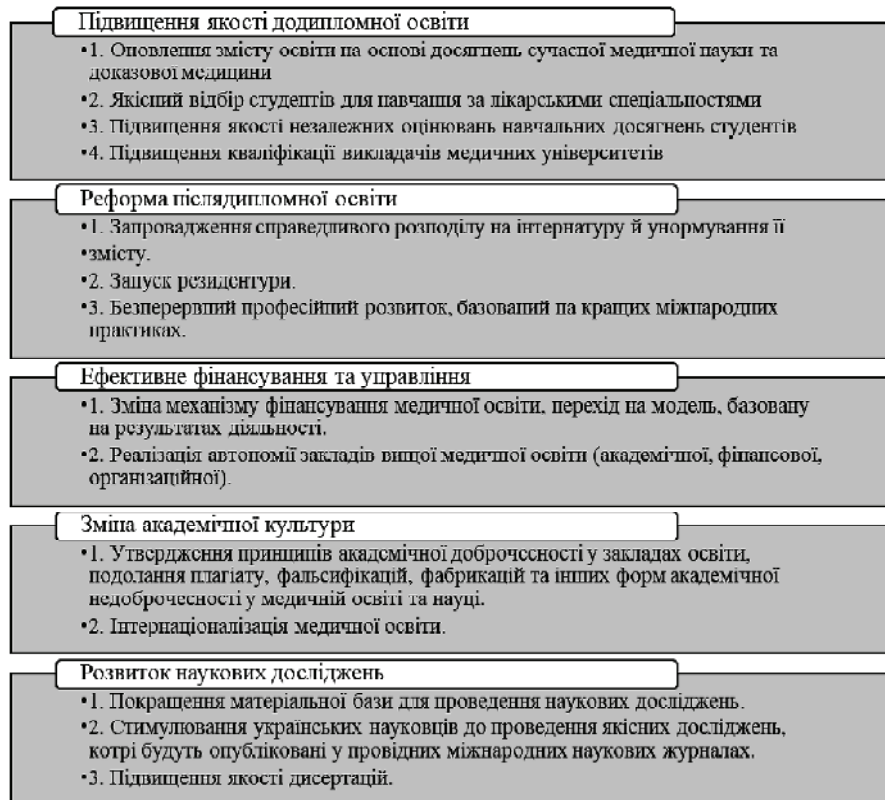

Рис. 4. Напрями реалізації Стратегії розвитку медичної освіти

Джерело: сформовано на основі [16].

неефективна, занадто централізована й застаріла система регулювання та фінансування медичної освіти; недостатньо розвинена система університетських клінік; неналежна матеріально-технічна база ЗВО; нерівність у праві доступу до якісної освіти; зайва комерціалізація послуг у сфері медичної освіти; корупція [15].

Необхідність реформування організаційних підходів до підготовки кадрів для сфери охорони здоров'я зумовили розробку Стратегії розвитку медичної освіти, яка є складовою трансформаційних процесів у системі охорони здоров'я в Україні, а її метою є підвищення конкурентоспроможності національної медичної освіти, виведення її на якісно новий рівень, підвищення якості надання медичних послуг. Запропоновані у Стратегії кроки мають системний, послідовний комплексний характер [16].

Стратегії розрахована на 10 років та охоплює такі шляхи і способи розв'язання проблем у сфері підготовки кадрів для охорони здоров'я (рис. 4).

Стратегія передбачає також внесення змін до чинних та розробку нових нормативних документів, які регулюють медичну освіту в Україні, зокрема: стосовно єдиного державного кваліфікаційного іспиту, системи безперервного професійного розвитку, діяльності ЗВО стосовно забезпечення автономії у відповідності з вимогами Закону України "Про вищу освіту" тощо.

Нині ліцензійні умови щодо провадження освітньої діяльності не містять специфічних вимог до медичних ЗВО [17], тому, за оцінками міжнародних експертів, отримання ліцензії на підготовку кадрів в Україні не є

складною процедурою. Відповідність формальним вимогам, які висуваються для отримання ліцензії на провадження освітньої діяльності, не гарантує забезпечення закладів потужними клінічними базами, де студенти змогли б відпрацювати навички. Для забезпечення якісної підготовки лікарів ліцензійні умови для медичних ЗВО мають містити особливі вимоги та базуватися на міжнародних рекомендаціях, зокрема на Міжнародних рекомендаціях щодо заснування нових медичних шкіл [4, с. 57; 18].

Для підвищення якості підготовки кадрів МОЗ разом МОН України започаткували практику підвищення вимог до абітурієнтів основних медичних спеціальностей. З цією метою було встановлено поріг ЗНО для вступників на основі повної загальної середньої освіти на медичні спеціальності. Зокрема, мінімальні значення з другого та третього конкурсних предметів для спеціальностей 221 "Стоматологія", 222 "Медицина", 228 "Педіатрія" не можуть бути встановлені менше ніж 150 балів, а для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 226 "Фармація, промислова фармація" — 130 балів [19].

Для оцінки знань випускників ЗВО на законодавчому рівні з 2019 року було впроваджено єдиний державний кваліфікаційний іспит (ЄДКІ), впровадження якого дозволило забезпечити комплексний підхід до оцінювання знань майбутніх фахівців у сфері охорони здоров'я [20]. До складу ЄДКІ вперше було включено міжнародний іспит з основ медицини (IFOM — International Foundations of Medicine).

За оцінкою фахівців міжнародний іспит стане інструментом незалежного оцінювання, унеможливить корупцію та є інструментом захисту пацієнтів. Також експер-

ти підтверджують наявність кореляційного зв'язку між кількістю правильних відповідей, даних студентами, та проактивною позицією ЗВО щодо адаптації навчальних планів та програм до міжнародних вимог [21].

Водночас вважаємо, що доцільно розробити та прийняти узагальнюючий нормативний документ, який би врегулював проведення ЄДКІ як форми оцінювання, внести відповідні зміни у чинне Положення про організацію та порядок проведення державної атестації студентів [22], а також вивчити можливість впровадження аналогічного підходу до атестації для ЗВО I—II рівнів акредитації.

Крім розглянутих вище нововведень передбачається також зміна підходів в організації професійної підготовки лікарів на рівні інтернатури та підготовки молодшого медичного персоналу. Метою таких змін є наближення якості навчання українських медиків до європейських та міжнародних стандартів.

Стосовно інтернатури пропонується збільшити термін навчання до 3 років (крім стоматологів, для яких тривалість інтернатури залишиться незмінною); змінити підходи у проведенні розподілу студентів на інтернатуру; створити рівні та справедливі умови для студентів, які навчаються за державним замовленням та тих, хто навчається за кошти фізичних чи юридичних осіб; створити електронний реєстр з результатами Єдиного державного кваліфікаційного іспиту; зменшити кількість спеціальностей, за якими відбуватиметься набір до інтернатури; проходження обов'язкової атестації (тестування) у формі ліцензійного інтегрованого іспиту Крок-3 за відповідною спеціальністю, допуском до якого буде структурований клінічний іспит. Для отримання вузької спеціалізації майбутні фахівці навчатимуться у резидентурі — новій формі навчання, яка не є обов'язковою, але стосується тих спеціальностей, які не входять до інтернатури.

Суттєві організаційно-правові зміни передбачаються й для середньої ланки медичного персоналу закладів охорони здоров'я. Згідно з кваліфікаційними характеристиками [23] медична сестра різної спеціалізації повинна мати вищу освіту рівня молодшого спеціаліста, який вважається початковим рівнем вищої освіти. Із введенням в дію Закону "Про фахову передвищу освіту", базова підготовка медичних сестер стане окремою ланкою між середньою й вищою освітою та вважатиметься "фаховою передвищою освітою" з дипломом фахового молодшого бакалавра [24].

Проте лише впровадження Закону "Про фахову передвищу освіту" для покращання підготовки медичних сестер абсолютно недостатньо. На думку авторів дослідження кадрових ресурсів системи охорони здоров'я в рамках проекту USAID наявні програми підготовки не передбачають можливості спеціалізації та поглибленої підготовки за певним напрямом медицини, навчальні плани недостатньо забезпечують можливість вибору студентами навчальних дисциплін [4].

Суттєвими проблемами також є недостатня тривалість практичної підготовки, відсутність інфраструктури для відпрацювання практичних навичок, відсутність курсів спеціалізації для медичних сестер до їх працевлаштування, законодавчі обмеження щодо працевлаштування під час практики в лікарні. Окрім того триває

обговорення доцільності вищого рівня освіти (бакалавр, магістр) медичних сестер як вимоги для отримання відповідної посади, участі у виконанні медичних процедур високої складності чи роботи зі високотехнологічним чи спеціалізованим обладнанням. При передачі медичним сестрам частини функцій лікарів, виникне потреба у суттєвих змінах програм підготовки у ЗВО. Хоча деякі навчальні заклади України вже розпочали підготовку медичних сестер до рівня повної вищої освіти бакалавра й магістра.

Важливо також звернути увагу на безперервний професійний розвиток фахівців сфери охорони здоров'я. До 2019 року післядипломна освіта мала обов'язковість для лікаря складові, а саме: навчання в інтернатурі та атестація з присвоєнням звання "лікар-спеціаліст" з відповідної лікарської спеціальності; підвищення кваліфікації кожних 5 років з отриманням відповідної кількості освітніх балів. До обов'язкових способів відносилися навчання в аспірантурі, в клінічній ординатурі або на циклі медичної спеціалізації.

Із прийняттям у 2018 році "Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я" змінився порядок підвищення лікарями кваліфікації після завершення інтернатури [25].

Безперервний професійний розвиток лікаря включає участь у формальній, неформальній (діяльність з підвищення власних знань та вмінь, яка провадиться за освітніми програмами та не передбачає присудження освітніх кваліфікацій) та інформальній освіті (самоосвіта або самоорганізоване здобуття професійних компетентностей під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю) у сфері охорони здоров'я. За проходження безперервного професійного розвитку нараховуються та обліковуються бали, а також створюється особисте освітнє портфоліо лікаря. Доцільно зауважити, що певні організаційні питання щодо системи безперервного професійного розвитку залишаються невирішеними, зокрема відсутність гарантованого фінансування; відсутність належних вимог до провайдерів та до змісту навчальних програм; ризик фальсифікацій при проходженні заходів професійного розвитку; відсутність законодавчих вимог до документів, які підтверджують участь лікаря в заходах професійного розвитку [4, с. 69].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Належна підготовка медичних кадрів здоров'я тісно пов'язана з реформами системи охорони, які відбуваються в Україні. Основним документом, який визначає мету, напрямки, принципи, перспективи підготовки кадрів для системи охорони здоров'я на найближчу перспективу є Стратегія розвитку медичної освіти в Україні. Розроблений План заходів з її реалізації та конкретизовані завдання сприятимуть підвищенню якості медичної освіти, її ефективному фінансуванню та управлінню, сприятимуть розвитку академічної культури та поглибленню наукових досліджень. Більшість нормативних документів, які впроваджено в контексті реформування системи охорони в цілому та медичної освіти зокрема, виносяться на громадське обговорення, провадиться їх детальне аналітичне дослідження та обгрун-

тування, вивчається міжнародний досвід, враховуються думки фахових експертів.

Окрім розглянутих у проведеному дослідженні проблем підготовки кадрів для системи охорони здоров'я потребують подальшого вивчення та вирішення питання, пов'язані з ліцензуванням лікарів (проект Концепції професійного ліцензування лікарів винесено на громадське обговорення), проведенням якісних змін науки у сфері охорони здоров'я (ініційовано нові підходи до фінансування науково-дослідних робіт в Україні), кадрових змін у керівництві закладами охорони здоров'я (пропонуються зміни до Національного класифікатора професій та нові лікарські спеціальності), запровадження електронної бази даних про сертифікацію здобувачів вищої освіти та багато інших організаційно-правових аспектів.

Література:

1. Радиш Я.Ф., Поживілова О.В., Васюк Н.О. (2012). Кадрове забезпечення охорони здоров'я України: сутність поняття. Економіка та держава. 1. 97—101.
2. Лінчевський О.В., Черненко В.М., П'ятницький Ю.С., Булах І.Є. (2017). Шляхи реформування системи вищої медичної освіти в Україні в сучасних умовах. Медична освіта. 3. 6—9. DOI 10.11603/ме.2414-5998.-2017.3.7753
3. Беззуб І. (2017). Сучасний стан та перспективи розвитку медичної освіти в Україні. Громадська думка про правотворення Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. 8 (133). 12—21.
4. Кадрові ресурси системи охорони здоров'я в Україні. Ситуаційний аналіз. Д. Богдан, А. Бойко, А. Василькова та ін. (2019). Проект USAID "Підтримка реформи охорони здоров'я". Київ. 133.
5. Балуєва О.В. (2015). Пріоритетні напрями розвитку і удосконалення медичної освіти. Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я: матер. наук.-практ. конф. Київ, 22 квітня 2015 р. 7—10.
6. Савіна Т.В. Нормативно-правове регулювання кадрової політики системи охорони здоров'я в Україні. Державне управління: теорія та практика. 2017. 1. 120—128.
7. Human Resources for Health. 2009. URL: <https://www.who.int/hrh/tools/planning/en/>
8. The world health report 2006 — Working together for health. Geneva, World Health Organization, 2006. URL: <http://www.who.int/whr/2006/en/index.html>
9. Радиш Я.Ф., Гасюк Л. Соціальні аспекти кадрового забезпечення фізичної культури і спорту в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне наукове фахове видання URL: <http://dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1483>
10. Global strategy on human resources for health: workforce 2030. World Health Organization 2016. URL: https://www.who.int/hrh/resources/global_strategy_workforce2030_14_print.pdf?ua=1
11. Медична освіта в Україні. Ukrainian medical council. URL: <https://mcsu.org.ua/medicinskoe-obrazovanie-v-ukraine?lang=uk>
12. Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2018—2019 роки. Міністерство охорони здоров'я України. Державний заклад

"Центр медичної статистики МОЗ України". 2019. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXIX.html>

13. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992, № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

14. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014, № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

15. Медична освіта в Україні: погляд у майбутнє. Парламентські слухання 22 березня 2017. URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/141961.html

16. Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 95-р. від 27 лютого 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text>

17. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>

18. Criteria for establishment of a new medical school: Guidance for governments, regulators and universities. URL: <https://wfme.org/download/new-medical-school/?wpdmdl=825&refresh=5d7123a12999f1567695777>

19. Про затвердження Умов прийому для здобуття вищої освіти в 2020 році: Наказ Міністерства освіти і науки України № 1285 від 11.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-19#Text>

20. Про затвердження Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальностями галузі знань "22 Охорона здоров'я": Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 334. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2018-%D0%BF#Text>

21. Міжнародний іспит з основ медицини (IFOM) — 2019: оцінка експертів. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/mizhnarodnij-ispit-z-osnov-medicini-ifom--2019-ocinka-ekspertiv>

22. Про затвердження Положення про організацію та порядок проведення державної атестації студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах III—IV рівнів акредитації за напрямом підготовки "Медицина": Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 53 від 31.01.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0244-05#Text>

23. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78: Затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 р. № 117. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02>

24. Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII "Про фахову передвищу освіту". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>

25. Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2018-%D0%BF#Text>

References:

1. Radysh, Ya. F. Pozhyvilova, O. V. and Vasiuk, N. O. (2012), "Healthcare staffing in Ukraine: the essence of concepts", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 97—101.
2. Linchevskiy, O. V. Chernenko, V. M. Piatnytskyi, Yu. S., Bulakh, I. Ye. (2017), "Ways to reform the system of higher medical education in Ukraine in modern conditions", *Medychna osvita*, vol. 3, pp. 6—9. DOI 10.11603/me.2414-5998.2017.3.7753
3. Bezzub, I. (2017), "Current state and prospects of medical education development in Ukraine", *Hromadska dumka pro pravotvorennia Tsentru doslizhen sotsialnykh komunikatsii NBUV*, vol. 8 (133), pp. 12—21.
4. Bogdan, D. Boyko, A. and Vasilkova, A. (2019), *Kadrovi resursy systemy okhorony zdorov'ia v Ukraini. Sytuatsijnyj analiz [Human resources of the health care system in Ukraine. Situational analysis]*, USAID Health Care Reform Support Project, Kyiv, Ukraine.
5. Balueva, O.V. (2015), "Priority directions of development and improvement of medical education", *Zavdannia derzhavy u zabezpechenni efektyvnoi kadrovoi polityky systemy okhorony zdorovia. Naykovo-pracrychnai konferentsija [The task of the state in ensuring an effective personnel policy of the health care system. Scientific-practical conference]*, Kyiv, Ukraine, 22 april, pp. 7—10.
6. Savina, T.V. (2017), "Regulatory regulation of personnel policy of the health care system in Ukraine", *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 1, pp. 120—128.
7. World Health Organization (2009), "Human Resources for Health", available at: <https://www.who.int/hrh/tools/planning/en/> (Accessed 14 Dec. 2020).
8. World Health Organization (2006), "The world health report — Working together for health", available at: <http://www.who.int/whr/2006/en/index.html> (Accessed 14 Dec. 2020).
9. Gasyuk, I. L. (2010), "Social aspects of staffing of physical culture and sports in Ukraine", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 6, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=148> (Accessed 14 Dec. 2020).
10. World Health Organization (2016), "Global strategy on human resources for health: workforce 2030", available at: https://www.who.int/hrh/resources/global_strategy_workforce2030_14_print.pdf?ua=1 (Accessed 15 Dec. 2020).
11. Ukrainian medical council (2020), "Medical education in Ukraine", available at: <https://mcu.org.ua/medicinskoe-obrazovanie-v-ukraine?lang=uk> (Accessed 12 Dec. 2020).
12. Ministry of Health of Ukraine. State Institution "Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine" (2019), "Medical staff and network of health care facilities of the Ministry of Health of Ukraine for 2018-2019", available at: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXIX.html> (Accessed 14 Dec. 2020).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "Fundamentals of Ukrainian legislation on health care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (Accessed 12 Dec. 2020).
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014) The Law of Ukraine "About higher education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Accessed 10 Dec. 2020).
15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), Parliamentary hearings "Medical education in Ukraine: a look into the future", available at: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/141961.html (Accessed 12 Dec. 2020).
16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On approval of the Strategy for the development of medical education in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#-Text> (Accessed 17 Dec. 2020).
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "About the statement of Licensing conditions of carrying out educational activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#-Text> (Accessed 17 Dec. 2020).
18. World Federation for Medical Education (2017), "Criteria for establishment of a new medical school: Guidance for governments, regulators and universities", available at: <https://wfme.org/download/new-medical-school/?wpdmdl=825&refresh=5d7123a12999f1567695777> (Accessed 12 Dec. 2020).
19. Ministry of Education and Science of Ukraine (2019), Order "On approval of the Conditions of admission for higher education in 2020", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-19#Text> (Accessed 17 Dec. 2020).
20. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution "About the statement of the Order of realization of the uniform state qualifying examination for applicants of a degree of higher education the master on specialties of knowledge field "22 Health care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2018-%D0%BF#-Text> (Accessed 12 Dec. 2020).
21. Ministry of Healthcare of Ukraine (2019), "International Exam in Fundamentals of Medicine (IFOM)-2019: expert assessment", available at: <https://moz.gov.ua/article/news/mizhnarodnij-ispit-z-osnov-medicini-ifom---2019-ocinka-ekspertiv> (Accessed 12 Dec. 2020).
22. Ministry of Health of Ukraine (2005), Order "On approval of the Regulations on the organization and procedure for state certification of students studying in higher educational institutions of III—IV levels of accreditation in the field of "Medicine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0244-05#Text> (Accessed 16 Dec. 2020).
23. Ministry of Health of Ukraine (2002), Order "On approval of the "Handbook of qualification characteristics of employees' professions. Issue 78", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02> (Accessed 12 Dec. 2020).
24. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "About professional higher education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> (Accessed 11 Dec. 2020).
25. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution "On approval of the Regulations on the system of continuous professional development of healthcare professionals", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2018-%D0%BF#Text> (Accessed 10 Dec. 2020).

Стаття надійшла до редакції 01.03.2021 р.